

La Xina vista des d'aquí

Els xinesos són els restaurants orientals més coneguts, i també més abundants, a Europa i als Estats Units. Les diferències culturals amb les cuines originàries de la Xina i la ignorància quasi absoluta dels seus costums gastronòmics han convertit una cuina sana com és la xinesa en una cuina empobrida i de qualitat dubtosa, però barata, a Occident.

Avui dia ningú no dubta que la Xina sigui un país de gran importància, un dels principals jugadors de l'economia mundial i de la geopolítica. Tot i així, el públic en general no té coneixements prou profunds de la realitat xinesa per comprendre com funciona i com reacciona als esdeveniments d'escala mundial. El cos diplomàtic espanyol destina més funcionaris al Vaticà que a la Xina, i només un 6% de la seva plantilla a tota Àsia. L'oferta d'estudis sobre Àsia a l'estat espanyol no és pas abundant tampoc. El Ministeri d'Afers Estrangers ha posat en marxa el Pla Àsia per millorar la projecció de l'estat espanyol a Àsia, el balanç comercial, els nivells mutus d'inversions i els ingressos per turisme. Com a element principal d'aquest pla, ha decidit crear a Barcelona una "Casa Àsia". Però, el camí que cal córrer per posar-nos al mateix nivell dels altres països del nostre entorn en aquest camp és molt llarg. Proposo plantejar les distàncies que ens separen d'una bona comprensió de la realitat asiàtica mitjançant un humil exemple elegit de l'experiència de la vida quotidiana: el restaurant xinès.

En general, el públic percep el restaurant xinès com un restaurant barat i una mica exòtic. No associa un restaurant xinès amb la idea de restaurant de gran qualitat, tipus quatre estrelles de la guia Michelin, per exemple, on se celebra algun esdeveniment excepcional. En la realitat, però, la cuina xinesa és una de les cuines més variades, més riques i més sanes del món. Tot i així, no és fàcil trobar un restaurant xinès d'excepcional

qualitat aquí. Llavors, que ha passat amb la cuina xinesa al pas de la Xina a Europa?

En primer lloc, cal pensar que la restauració és la via més ràpida perquè una família d'immigrants xinesos pugui obrir-se pas en l'economia local. És un negoci familiar i la tradició de la família a la Xina garanteix que tothom contribuirà amb els seus esforços pel benefici del grup. Per tant, és un negoci que genera menys despeses de personal. Precisament perquè hi ha menys despeses de personal no hi ha cap garantia que el cuiner o la cuinera sigui un expert professional de la cuina. El mer fet de ser xinès no garanteix en absolut que una persona sigui bon cuiner, ni en el cas xinès ni aquí. D'altra banda, el públic d'aquí, quan es planteja menjar en un restaurant xinès, busca un restaurant econòmic; no espera trobar un restaurant car. Per tant, el típic restaurant xinès ha d'estalviar diners en la compra d'ingredients, etc. A més a més, el públic no sap com és la cuina xinesa a la Xina; no té els mateixos gustos que els xinesos, i no està preparat per alguns dels gustos de la cuina xinesa. La Xina és un territori molt gran i té moltes tradicions culinàries i molt variades. La major part de la immigració xinesa prové del sud-est de la Xina. Per tant, els restaurants xinesos aquí solen reflectir la cuina d'aquella regió, que representa només una de les tradicions culinàries. D'altra banda, els xinesos tenen una filosofia diferent de com menjar. A la típica taula xinesa hi ha arròs o fideus per tothom, i diversos plats de diferents tipus de menjar per ser compartits per a tothom. Cada perso-

na agafa una mica de cada plat i la posa sobre el seu arròs. Ningú no menja tot d'un sol plat. El costum europeu és ben diferent: cada persona demana un plat per a ella mateixa. Un dels resultats nefasts d'aquesta diferència cultural converteix una cuina molt sana a la Xina en una cuina poc sana a Europa. A Europa, per exemple, una persona demanaria tot un plat de porc agredolç per a ella mateixa, i així menjaria massa porc, massa greix animal. A la Xina, en canvi, ningú no menjaria tot un plat de porc agredolç, sinó que cada persona provaria una mica de porc agredolç del plat comú. Per no saber com funciona la cuina xinesa, el públic converteix un menjar sa en un menjar poc sa. Tampoc no sap com combinar els diferents plats quan demana. La cuina xinesa reflecteix els conceptes bàsics del pensament xinès. Igual com la pràctica de la música és un exercici en la creació d'harmonia, de la capacitat de combinar diferents gustos, textures i colors d'una manera harmònica. En xinès, la mateixa paraula serveix per dir harmonia o pau. Les diferents combinacions d'elements són al mateix temps una aplicació del flux i intercanvi constant del *yin* i del *yang*. Pels xinesos, llavors, la cuina representa l'exercici diari del seu pensament mil·lenniari. En general, el públic d'aquí no té prou coneixements per poder apreciar aquests matisos.

Ni està preparat per a reconèixer les implicacions més profundes de la cuina xinesa com a expressió de la cultura xinesa. Els xinesos, com els altres pobles d'Àsia oriental i del sud-est que han estat influenciats per la cultura xinesa, mengen amb palets. Aquí es menja amb forquilles i ganivets. Què representa aquesta diferència? Per tal de facilitar l'ús dels palets, cal tallar el menjar en trossos petits a la cuina abans de portarlo a taula. Per tant, no cal tallar el menjar a taula. Per tant, no hi ha ganivets a la taula xinesa. Aquí es necessiten ganivets a taula per tallar el menjar. Un ganivet és una arma. Fa molts mil·lennis, la cultura xinesa va eliminar la necessitat de portar ganivets a taula com a mesura de pacificació dels seus guerrers. És un exemple d'una aplicació de la cultura com a contramesura a la

El públic no sap com és la cuina a la Xina; no té els mateixos gustos que els xinesos, i no està preparat per a alguns dels sabors de la cuina xinesa. La Xina és un territori molt gran i té moltes tradicions culinàries

força. La cultura de la Xina antiga va trobar una manera subtil d'eliminar les armes dels banquetes estatals que havien de servir per a les negociacions diplomàtiques.

Un bon restaurant xinès hauria de comptar amb cuiners i cuineres professionals, amb els ingredients adients i de màxima qualitat i amb un públic prou coneixedor de la realitat de la cuina xinesa per poder ser exigent. Un restaurant d'aquest tipus seria tan car com qualsevol restaurant europeu percebut com "de bona qualitat". Per aquestes raons, la percepció pública de què és un restaurant xinès impedeix que sigui un restaurant de la màxima categoria aquí. És més, el públic en general no associa el concepte de "màxima qualitat" amb un restaurant xinès. Podríem dir que el trasllat d'un element cultural xinès, com és la cuina, a una altra cultura, on ha d'adaptar-se a les preconcepcions del públic d'aquí, perd algunes de les seves característiques més importants. Perd, fins i tot, gran part de la seva identitat.

Arts marcial. Un altre exemple tret d'allò que es percep com a integració de la cultura asiàtica aquí seria el canvi en la naturalesa de les arts marcials com a conseqüència del seu pas d'Àsia a Europa. Eren els militars qui es van interessar per les arts marcials d'Àsia durant i després de les guerres contra el Japó i contra Corea del Nord i la Xina. Les tropes nord-americanes van ocupar el Japó i Corea del Sud. Els soldats van descobrir les arts marcials, les van estudiar i les van importar als Estats Units i a Europa. Avui dia, els europeus i els nord-americans competeixen en condicions d'igualtat a nivell mundial amb els asiàtics en els concursos d'arts marcials. Però ha passat una cosa. Les cultures asiàtiques havien convertit la pràctica de les habilitats del guerrer en una filosofia o manera de viure, com a manera de civilitzar els guerrers. Si no, els guerrers sempre haurien pogut imposar la seva voluntat per la força. La conversió de la pràctica del tir amb arc en una forma de meditació, per posar un exemple, va canviar la naturalesa de la persona que practicava el tir amb arc. Lluny de ser competitiva, es va convertir en un mes-

tre que mai no faria ús del seu mestratge. La cultura japonesa va distingir clarament entre el judo i el *jiujitsu*, per exemple. La paraula *do* en japonès és equivalent a la paraula *dao* (Tao) en xinès. El judo era el camí del guerrer, una manera de viure del guerrer, una filosofia del guerrer, que superposava el mestratge de les habilitats marcials a la seva aplicació. Ningú no s'atreveria a lluitar contra un mestre de les arts marcials, perquè sabia que no podria guanyar. Si tots els guerrers eren mestres, ningú no lluitaria. La conversió de les arts marcials en formes de meditació tenia una finalitat pacifista. El *jiujitsu*, en canvi, era una aplicació pràctica de les habilitats marcials. Era un ensinistament per atacar, implicava la lluita ofensiva. De fet, allò que es diu judo a Europa avui és més aviat *jiujitsu*, perquè no emfasitza una manera de viure o una filosofia sinó una manera de defensar-se o de competir. Com a conseqüència, s'ha hagut d'inventar una nova art, l'*aikido*, que intenta recuperar l'element cultural, el *do* del guerrer, que havia desaparegut del judo. El terme japonès *bushido* fa referència al camí del guerrer en general. La pràctica de les arts marcials ha estat traslladada a Europa, però no pas el *bushido*.

Si aquells elements més senzills de la cultura asiàtica que es consideren inte-

grats a la cultura d'aquí disten tant de la seva realitat original, què podem esperar de temes més complexos i més candents? Des de bon començament la cultura xinesa ha estat una cultura basada en la convivència i la solidaritat del col·lectiu, i no pas en la importància de l'individu. On Europa parla dels drets de l'home, i insisteix en els drets individuals, els xinesos parlen dels drets humans, i la necessitat de garantir uns mínims nivells de qualitat de vida per a tothom abans de parlar dels drets individuals, i es produeix un diàleg de sords. Hollywood i els mitjans de comunicació "occidentals" defensen en el cas del Dalai Lama un estatus de cap d'estat, tot i ser un teòcrata no elegit, i obliden el criteri occidental de separació de l'església i de l'estat que és un concepte bàsic de la democràcia europea. O critiquen la persecució dels seguidors del moviment Falungong, definit com a secta per les autoritats xineses, mentre defensen el control a les sectes a Europa. Si volem evitar un continu diàleg de sords, caldrà posar en marxa un pla global envers Àsia, amb formació en els estudis interculturals a tots els nivells, fins i tot per als mitjans de comunicació.

Sean Golden,
director del Centre d'Estudis
Internacionals i Interculturals (UAB)